

RĪGĀ

2020. gada 12. oktobrī
Nr. 1-23/182_e

Pēc pievienotā saraksta

Par nepieciešamajiem pasākumiem samērīgas un saprātīgas pieejas nostiprināšanai, izpildot noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas prasības

Latvijas Finanšu nozares asociācijas (turpmāk - Asociācija) mērķis ir sadarbībā ar valsts, nevalstiskā sektora un citu nozaru partneriem mērķtiecīgi uzlabot uzņēmējdarbības un finanšu pakalpojumu vidi Latvijā, kā arī veicināt Latvijas finanšu nozares starptautisko reputāciju un konkurētspēju. Ievērojot minēto, Asociācija kā sabiedriskā organizācija, kas pārstāv Latvijas finanšu nozari, līdzās jau virknei publiski izskanējušo viedokļu, uzskata par savu pienākumu norādīt uz izvirzīto noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas prasību ietekmi uz finanšu pakalpojumu vidi, tās pieejamību, identificēt problēmas un piedāvāt tām risinājumus.

Asociācija vērs uzmanību, ka prasības, ko kredītiestādes ievēro, lai nodrošinātu finanšu sistēmas stabilitāti un efektīvu darbību, mazinot noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas iespējas, ir noteiktas ar normatīvajiem aktiem un tikai pēc tam seko to faktiskā izpilde un ieviešana no kredītiestāžu puses. Līdz ar to, Asociācija nevar pievienoties publiski izskanējušajiem viedokļiem, ka stingrā pieeja atverot kontu un veicot maksājumus būtu banku vienpusēja iniciatīva. **Loti bieži rīcība izriet no normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.** Turklāt, ņemot vērā jauno, ievērojami stingrāko prasību straujo ieviešanas procesu, prasības kredītiestādes piemēro situācijā, kurā nav bijis pietiekami laika gan savstarpējām visu iesaistīto pušu diskusijām, gan vienveidīgas izpratnes veidošanai. Atbilstības kultūras līmenis, kas ieviests šajā pārmaiņu periodā un neskarot praktiskās izpildes nianšes, viennozīmīgi vērtējams kā augstākajiem starptautiskajiem standartiem atbilstošs, nav ticis nostiprināts un atbilstoši integrēts visā sabiedrībā.

Norādāms, ka Asociācija jau vairākus gadus ir strādājusi pie tā, lai veicinātu augstāko atbilstības standartu nostiprināšanu, vienlaikus, aicinot ievērot saprātīgu un samērīgu pieeju attiecībā pret prasību radīto slogu kā kredītiestāžu klientiem, tā pašām kredītiestādēm. Piemēram, Asociācija 2017.gada oktobrī apstiprināja nozares pašregulācijas dokumentu "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas un sankciju ievērošanas (AML/CFT) politika un vadlīnijas", lai tuvākajos gados savu biedru vidū sasniegtu **augstākos starptautiskos standartus finanšu noziegumu novēršanā un apkarošanā.** Galvenie principi bija OFAC sankciju ievērošana, čaulas veidojumu, virtuālo valūtu tirgotāju un citu nesamērīgi augsta riska klientu apkalpošanas ierobežošana, trauksmes celšana, apzinātas neredzēšanas un nepotisma ierobežošana, kā arī nulles tolerance pret finanšu noziegumiem.¹ 2018.gada 9.martā Asociācija publiski nāca klajā ar priekšlikumu sarakstu, kas veicami likumdošanas jomā, lai kopīgi stiprinātu Latvijā strādājošo banku

¹ https://www.financelatvia.eu/wp-content/uploads/2020/10/AML_CFT_vadlinijas_2020_06_10.pdf

starptautisko reputāciju, piedāvājām izdarīt arī grozījumus tiesību aktos.² Visi šie uzdevumi tika izpildīti. Savukārt 2018.gada 11.septembrī vēstulē atbildīgajām iestādēm Asociācija secināja, ka ir virkne jautājumu, kurus jārisina normatīvo aktu līmenī un pilnveidojot banku uzraudzības pārbaužu praksi, **vairāk akcentējot riskos balstītu pieeju**. Vēstules gatavošanas procesā tika apspriesti arī klientu apkalpošanu tieši ietekmējoši jautājumi, kuru efektīvai un vienveidīgai risināšanai būtu nepieciešamas skaidras izmaiņas Finanšu un kapitāla tirgus komisijas (turpmāk – Komisija) izdotajos normatīvajos aktos.³ 2018.gada 30.oktobrī Asociācija vērsa Komisijas uzmanību, ka **nav pamatoti veidot riska pārvaldības sistēmu, saskaņā, ar kuru lielākā daļa klientu, it īpaši, vietējie klienti bez ārvalstu kapitāla līdzdalības, patiesā labuma guvēja vai starptautiskajiem naudas pārvedumiem, uzskatāmi par paaugstināta riska klientiem**.⁴ Asociācija 2019.gada 23.aprīlī aicināja Ministru prezidentu un citas institūcijas valstij **noteikt vienotu politiku un redzējumu par risku pārvaldīšanu saistībā ar NVS un Austrumāzijas klientu apkalpošanu**, ja finanšu pakalpojumi tiek sniegti reālā ekonomikā strādājošiem uzņēmumiem.⁵ Šo uzdevumu tika aicināts veikt, izstrādājot attiecīgu stratēģiju, tostarp, radot iespēju, valstij nākt talkā finanšu sektoram specifisku drošības risku analizē. Pēc minētajām vēstulēm 2019.gadā sekoja arī izmaiņas Komisijas noteikumos par klientu padziļināto izpēti, **atceļot virkni formālu prasību** (nevalstisko organizāciju riska līmenis, obligātu darījumu attiecību izbeigšana noteiktu termiņu neievērošanas gadījumā utt.). Tika izdoti Komisijas 2019. gada 21. augusta normatīvie noteikumi Nr. 135 “Klientu izpētes, klientu padziļinātās izpētes un skaitliskā riska novērtējuma sistēmas izveides normatīvie noteikumi”, kas daļēji risina virkni jautājumu. Darbs tika turpināts, 2020.gada jūlijā, sagatavojot **rokasgrāmatu ar ieteikumiem**, lai vienotos par interpretāciju strīdīgos jautājumos.⁶

Šobrīd Asociācija apzinās, ka būtiski veicināt atbilstošu komunikāciju no kredītiestāžu puses par prasību būtību un mērķi, gan nostiprinot labo praksi, standartu atbilstību sniegšanā klientiem kontu atvēršanas atteikuma vai aizvēršanas gadījumā, gan uzlabojot klientu apkalpošanas darbinieku komunikācijas prasmes un izpratni par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas prasību būtību. Tāpat Asociācija jau šobrīd aktīvi iesaistās un ierosina pasākumus, kas vērsti uz normatīvā regulējuma uzlabošanu - tur, kur tas traucē riskos balstītās pieejas nodrošināšanai pēc būtības. Asociācija visos līmeņos aktīvi iesaistās, stiprinot izpratni par atbilstības kultūru un tās nozīmi sabiedrības un valsts tautsaimniecības ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanā.

Vienlaikus Asociācija saskata nepieciešamību turpināt pilnveidot normatīvo regulējumu, stiprināt esošā regulējuma piemērošanu pēc būtības un nodrošināt plašāku tā skaidrošanu sabiedrībai, **lai noteiktās prasības varētu saprātīgi, elastīgi un iespējami ērtāk visām iesaistītajām pusēm piemērot, kā arī lai veidotu izpratni par kopīgo atbildību noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanā**.

Minētā mērķa sasniegšanai, Asociācija ierosina:

1. Sagatavot vienotu un konsekventu, kā nacionāli, tā starptautiski paustu pozīciju no publisko personu puses par pašreizējo situāciju mūsu valstī attiecībā uz noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas (turpmāk -

² <https://www.financelatvia.eu/news/latvijas-komercbanku-asociacija-likumdosanas-priekslikumi-finansu-sektora-ilgtspējīgajai-attīstībai/>

³ https://www.financelatvia.eu/wp-content/uploads/2019/09/FSAP_vestule.pdf

⁴ https://www.financelatvia.eu/wp-content/uploads/2019/03/NILLTFNL_riska_parvaldisana_30102018.pdf

⁵ https://www.financelatvia.eu/wp-content/uploads/2019/05/082_1_23_82e_fsap_nrn-1.pdf

⁶ <https://www.fktk.lv/wp-content/uploads/2020/07/AML-rokasgramata-20.07.2020.pdf>

NILLTPF) novēršanu, riskos balstītās pieejas nostiprināšanu, lai līdzsvarotu ieviestās prasības un *de-riskinga* ietekmi uz finanšu pakalpojumu pieejamību.

Asociācija bažijas, ka pašreizējā komunikācija no atbildīgo institūciju puses rada situāciju, kurā ne kredītiestādēm, ne uzņēmējiem, ne esošajiem, ne potenciālajiem vietējiem un ārvalstu investoriem, kā arī visai sabiedrībai un ikvienam tās loceklim nerodas konsekvents priekšstats par valstī notiekošo minētajā jomā. Starptautiskajā presē un citos informācijas avotos vēl joprojām ir aktuālas ziņas par virknes vēsturisku NILLTPF gadījumu saistību ar Latvijas finanšu sektoru. Līdzās šīm ziņām parādās vairāki publisko personu pausti viedokļi, ka finanšu pakalpojumi, it īpaši ārvalstu klientiem un augsta riska klientiem Latvijā nav pieejami vispār, kas, protams, neatbilst patiesībai. Šāda pieeja komunikācijā diemžēl rada neizpratni kā mūsu pašu valstī, tā arī starptautiski. Ievērojot minēto, Asociācija aicina nekavējoties izstrādāt, saskaņot un piedāvāt tikai vienotu un konsekventu valsts situācijas raksturojumu.

Papildus, Asociācija vērs uzmanību, ka *de-riskings* nav ne jauns, ne tikai Latvijai raksturīgs fenomens ar plašām nevēlamām un negatīvām blaknēm. Ar to saskaras gan pārējās Baltijas valstis, kā arī to padziļināti pēta gan Eiropas Banku iestāde, gan Eiropas Banku federācija un arī atsevišķu valstu atbildīgās iestādes, meklējot un analizējot fenomena cēloņus, lai izdarītu faktos un zinātniski pamatotā vērtējumā balstītus secinājumus. *De-riskings* viennozīmīgi rada negatīvu ietekmi uz globālo ekonomiku, taču tā cēloņi nav meklējami tikai kredītiestāžu politikās un procedūrās. Tā pamatā var būt tādi ārēji cēloņi kā bažas par rentabilitāti, trauksme pēc globālās finanšu krīzes, noteiktās regulatoru prasības, reputācijas riski un to nav pamatoti saistīt tikai ar NILLTPF novēršanas kontekstā ieviestajām prasībām.⁷

2. Papildināt esošā politiski nozīmīgo personu un to ģimenes locekļu reģistra saturu un statusu, **nodrošinot pilnīgu, valsts pusē uzturētu visu Latvijas politiski nozīmīgo personu un to ģimenes locekļu reģistru, lai nevienam no likuma subjektiem, apkalpojot Latvijas iedzīvotājus, nebūtu nepieciešams attiecīgajos gadījumos veikt papildu pārbaudes, pētīt, vērtējot klienta iesniegto informāciju, tajā skaitā pieprasot informāciju no klienta.** Līdzās jau šobrīd reģistrā iekļautajai informācijai no Valsts ieņēmumu dienesta puses, informāciju tajā varētu reģistrēt arī citas iestādes, piemēram, Finanšu izlūkošanas dienests, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs, Centrālā vēlēšanu komisija un citas. Šāda reģistra izveide un uzturēšana no valsts puses ir loģisks un pamatots solis, ņemot vērā, ka primāri personas ar nozīmīgu politisko ietekmi būtu jāzina pašai valstij.

Līdzās pilnvērtīga reģistra izveidei būtu pārskatāma arī šobrīd Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un proliferācijas finansēšanas likuma (turpmāk – Likums) 1. panta 18. un 18.¹ punktā noteiktā definīcija, izvērtējot vai visas personas, kuras aptver šī definīcija tiešām būtu vērtējamas kā personas, kuras ieņēmušas nozīmīgu publisku amatu un vai nav pārskatāms politiski nozīmīgo personu ģimenes locekļu loks, piemēram, attiecībā uz mazbērniem. Tāpat būtu nosakāms, ka padziļinātā izpēte attiecībā uz politiski nozīmīgu personu, tās ģimenes locekli vai ar to saistītu personu piemērojama ņemot vērā personai faktiski piemītošo NILLTPF risku.

Minētā priekšlikuma ieviešana mazinātu slogu kā klientiem, tā kredītiestādēm, tām maksimāli iegūstot informāciju par klientiem – Latvijas valsts piederīgajiem no valsts reģistra, kā arī ļautu virknē gadījumu padziļināto izpēti veikt, radot papildu administratīvo slogu klientam tikai ja klients ir faktiski pakļauts NILLTPF riskiem.

3. **Izvērtēt, paskaidrot un nepieciešamības gadījumā paplašināt kredītiestādes informācijas paušanas tiesības.** Pirmkārt, izstrādājamas Komisijas vadlīnijas, paskaidrojot kredītiestādes tiesības atklāt klientam informāciju par konstatētajām nepilnībām, iztrūkstošās informācijas būtību, vienlaikus, ievērojot un nepārkāpjot starptautiski un arī nacionāli noteiktās *tipping-off* prasības. Nepieciešamības gadījumā pārskatāms arī normatīvajos aktos

⁷ <http://www.fatf-gafi.org/documents/news/rba-and-de-risking.html>

noteiktais. Otrkārt, likumā jāpiešķir kredītiestādei tiesības publiski aizstāvēties, tajos gadījumos, kuros klients pats ir izvēlējis publiski paust savu viedokli par savu lietu un attiecībām ar kredītiestādi, vai arī mediju aktivitātes sakarā, ja tas var apdraudēt finanšu sistēmas stabilitāti.

Informācijas paušanas tiesību izskaidrošana un paplašināšana ļaus kredītiestādēm saprotamāk un atklātāk paskaidrot savu rīcību, pieņemtos lēmumus kā klientiem, tā visai sabiedrībai kopumā, uzlabojot arī izpratni par izvirzīto prasību būtību.

4. Nodrošināt praktiskas, riskos balstītas iespējas piemērot vienkāršoto izpēti klientiem, piemēram, nosakot apgrozījuma sliekšni, kas ļauj klientam piemērot vienkāršoto klienta izpēti. Apgrozījuma sliekšņa apmērs būtu salāgojams ar Finanšu izlūkošanas dienesta veiktā Nacionālā risku novērtējuma ietvaros secināto. Norādāms, ka vienkāršotā izpēte pie noteikta apgrozījuma sliekšņa nekādā veidā nerada situāciju, kurā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija tiktu pieļauta pie jebkāda apmēra. Tiek tikai radīta iespēja klienta izpēti veikt konkrētā situācijā samērīgāk un efektīvāk izmantojot resursus. Tāpat piedāvātā pieeja neizslēdz prasību piemērošanu, kas izriet no starptautisko un nacionālo sankciju regulējuma.

5. Nemazinot NILLTPF novēršanas sistēmas efektivitāti, atcelt Komisijas normatīvajos noteikumos nesamērīgas regulatīvās, formālās prasības, ļaujot kredītiestādēm pēc būtības piemērot riskos balstītu pieeju sadarbībā ar to klientiem. Jāpārskata Komisijas normatīvie noteikumi, primāri tie, kas regulē klienta izpēti, nodrošinot, ka kredītiestādēm ir iespēja piemērot riskos balstīto pieeju pēc būtības. Tai skaitā, bet ne tikai, jāparedz, ka termiņu atkārtotas padziļinātās izpētes veikšanai (6, 12 mēneši vai retāk) kredītiestāde var noteikt pati, balstoties uz klienta riska līmeni, paradumiem, darbības modeli un tml.. Tāpat jānosaka, ka sliekšņus gadījumiem, kuros veicama padziļinātā klienta izpēte, kā arī izņēmumus, ja definētajam augsta riska līmenim atbilstoši faktiskajai situācijai klients neklasificējas, kredītiestāde drīkst noteikt atbilstoši riska novērtējumam, nevis tas formāli un vienādi piemērojams visos gadījumos.

Asociācija pateicas Komisijai par jau uzsākto darbu pie šī ierosinājuma izpildes un apliecinā savu gatavību sniegt visu nepieciešamo atbalstu.

6. Ieviest klientu, kuri uzskata, ka Komisijas uzraudzībā esošo likuma subjektu sadarbības atteikums vai pārtraukšana ar klientu ir bijusi neatbilstoša normatīvajiem aktiem, sūdzību izskatīšanas procesu Komisijā. Minētais nebūtu attiecināms uz atteikumu, sadarbības pārtraukšanu pamatkonta pakalpojuma sniegšanas gadījumā, kas ir Patērētāju tiesību aizsardzības centra kompetence.

7. Nodrošināt kvalitatīvu datu pieejamību no valsts reģistriem, lai tie nav jāprasa klientam. **Jānodrošina, ka Likuma 41.pantā noteiktā informācija, kas kredītiestādēm pienākas bez maksas ir tiešām pieejama pēc būtības, turklāt visa vienuviet vai vismaz atbilstoši vienotiem standartiem.** Pašreizējā norma, lai arī formāli ir ieviesta, praksē pēc būtības nedarbojas, īpaši neērta, sarežģītas situācijas radoša un arī klientus apgrūtinoša ir informācijas saņemšana no Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes. Informācijas piekļuves veidi būtiski sadārdzina procesu, padarot to nesamērīgi dārgu, jo sistēmas jāpielāgo virknei dažādu tehnisko risinājumu.

Asociācija atbalsta Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas iniciatīvas gan Digitālās transformācijas kontekstā, gan risinājuma veidošanā, kas paredzētu informācijas no reģistriem pieejamību vienuviet, taču, ja pāreja uz vienotu kanālu vai standartiem netiks noteikta kā reģistru pienākums, lietderības pēc būtības nebūs un esošā situācija attiecībā uz klientu izpēti nepieciešamo resursu pieejamību saglabāsies neapmierinoša.

8. Balstoties uz līdzšinējo pieredzi un sadarbību ar Latvijas Investīciju un attīstības aģentūru **izvērtēt iespēju izveidot lielo, bet "augsta riska ārvalstu investoru koridoru"**. Šāda koridora izveidošana neparedzētu samazināt prasības, bet gan izveidotu skaidru komunikācijas kanālu ar kredītiestādēm, kuru risku apetīte atļauj ar noteikta veida paaugstināta riska uzņēmumiem sadarboties. Līdzās komunikācijas kanālam, nosakāma atvieglota un pilnīga informācijas pieejamība tiesibaizsardzības iestādēm, minēto klientu iepriekšējā pārbaude no valsts drošības iestāžu puses un tamlīdzīgas iespējamo risku labākas pārvaldīšanas iespējas, kas varētu uzlabot pakalpojumu saņemšanas ērtumu un ātrumu.

9. **Izslēgt Likuma 18.panta ceturtajā daļā noteikto prasību iegūt klienta patiesā labuma guvēja parakstītu apliecinājumu, ka tas ir klienta patiesais labuma guvējs, ja nav šaubu par to, kas ir klienta patiesais labuma guvējs.**

Šobrīd noteiktā prasība, lai arī paredz parakstītu apliecinājumu iegūt tikai atsevišķos gadījumos, nereti rada apliecinājumu iegūšanas nepieciešamību absurdās situācijās, piemēram, no pasaulē plaši pazīstamu, lielu uzņēmumu, kuri Latvijā atver savu meitas uzņēmumu kontus, īpašniekiem un kurus kā patiesos labuma guvējus neapšaubā ne starptautiskā sabiedrība, ne nacionālās iestādes.

10. **Izslēgt Likuma prasību likuma subjektiem noskaidrot patiesos labuma guvējus kapitālsabiedrībām, kas 100% apmērā pieder valstij vai pašvaldībai, kā arī šīm kapitālsabiedrībām šo informāciju noskaidrot un sniegt Uzņēmumu reģistram.** Pašreizējā pieeja un prakse pēc būtības ir nelogiska, jo kapitālsabiedrībām, kas 100% apmērā pieder valstij vai pašvaldībai patieso labuma guvēju saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likumā noteiktajām definīcijām noteikt nav iespējams. Vienlaikus atbilstoši tas ir jādara, turklāt likuma subjektiem kā patiesie labuma guvēji vienmēr jānosaka šo kapitālsabiedrību valdes locekļi, kuri attiecīgi ir arī politiski nozīmīgas personas. Tādejādi radot nepieciešamību arī veikt padziļināto izpēti un lieki, nepamatoti apgrūtināt klientu.

11. **Izveidot saprotamu, iepriekš noteiktu, vēlams publicētu, Komisijas pārbaūžu pieeju (rokasgrāmatu).** Būtisks ir skaidrs un saprotams pārbaūžu norises process un pārbaūdes elementi. Bez pārbaūžu procesa, kas ietver arī dialogu par konstatēto, un saprotami un paredzami interpretētām normatīvo aktu prasībām, *de-riskings* ir neizbēgams. Jāņem vērā, ka tikai pēc pārdzīvotas pārbaūdes ar saprotamām prasībām būs iespējams atzīt, ka praksē tiek piemērota saprātīga, risku izvērtējumā balstīta pieeja. Šobrīd ļoti nozīmīga ir uzrauga un nozares savstarpējās uzticības un profesionālas sadarbības tālāka un pastāvīga stiprināšana, jo jau uzsāktais Komisijas darbs šajā jomā vērtējams ļoti atzinīgi, taču par tā faktiskajām izpausmēm nozare varēs izdarīt secinājumus tikai pēc notikušajām pārbaūdēm un to rezultātiem.

12. **Līdzsvarot, izlīdzināt termiņus auditu un citu pārbaūžu veikšanas biežumam, atbilstoši risku līmenim** tos būtiski pagarinot, kā arī kopumā vienādojot auditoru un Komisijas vērtēšanas pieejas.

Šobrīd kredītiestādes praktiski visu laiku ir audita/pārbaūžu procesā – Komisijas pārbaūdes, ikgadējais (analizē arī NILLTPF) audits, 18 mēnešu ārējā audita cikla pārbaūdes un citas pārbaūdes. Tāpat jāņem vērā, ka katrai pārbaūdei, auditam ir sava pieeja prasībām, sagaidāmie rezultāti mēdz atšķirties, turklāt īstenojami pasākumi konstatēto neatbilstību novēršanai ir bijuši arī savstarpēji pretrunīgi. **Minētā situācija rada gan nepamatotu un nelietderīgu slogu kredītiestādēm, gan atsevišķos gadījumos arī straujas, nekonekventas un mainīgas klientiem izvirzītās prasības.**

13. **Vienoties par termiņu, līdzekļu izcelsmes izpētei (ar atsevišķiem uzņēmumiem, piemēram, aizdomu par korupciju gadījumā).** Pašreizējā situācija pēc būtības rada nepieciešamību nereti pierādīt ļoti sen gūtu līdzekļu izcelsmi, kas objektīvu iemeslu dēļ vairs

nav pierādāma, it īpaši dokumentāri. Tas ievērojami apgrūtina klientus, rada neizpratni viņos par prasību būtību, kā arī kopumā nav adekvāti, ņemot vērā noilgumu un citos normatīvajos aktos it īpaši personas datu aizsardzības jomā noteiktās prasības. Papildu tam pārbaudes lietās kredītiestādēs novērots, ka pat standarta gadījumos ne tikai tiek prasīts, lai kredītiestāde būtu noskaidrojusi līdzekļu izcelsmi pat no pagājušā gadsimta deviņdesmito gadu sākuma, bet arī dzīves gājuma apraksts par to laiku, lai izvērtētu personas spēju būt uzņēmējam - šādu praksi Asociācija atbildīgās institūcijas aicina izbeigt nekavējoties.

14. Veicināt izpratni par kopīgo atbildību NILLTPF novēršanā, iesaistot klientus, sevišķi to profesionālās organizācijas, atbilstošo vadlīniju, skaidrojumu, apmācību organizēšanā, lai uzņēmumiem būtu plaši pieejami uzņēmējdarbībai un izaugsmei nepieciešamie finanšu pakalpojumi. Ņemot vērā, ka starptautisko un nacionālo sankciju ievērošanas pienākums gulstas ne tikai uz kredītiestādēm, bet uz visām personām, jāveicina izpratne par starptautisko un nacionālo sankciju risku un to pārvaldīšanu uzņēmējiem, kas strādā paaugstinātā sankciju riska jomās, piemēram, transporta, loģistikas pakalpojumu sniegšanā, stratēģiskas nozīmes preču ražošanā un tirdzniecībā, un tml..

15. Izveidot pastāvīgu, plānveidīgu, savstarpēji saskaņotu un pārdomātu apmācību programmu (funkciju) gan finanšu iestāžu darbiniekiem, gan uzņēmējiem no atbildīgo institūciju puses. Lai to nodrošinātu, ir atbalstāma Finanšu izlūkošanas dienesta ideja veidot NILLTPF novēršanas akadēmiju, ciktāl tās ietvaros paredzēts nodrošināt apmācību plānveidīgu organizēšanu, kā arī stratēģisko NILLTPF novēršanas jomas koordināciju (gan iekšēji, gan starptautiski) un publiskās - privātās partnerības stratēģisko pārrobežu koordināciju.

16. Stiprināt vienotu pieeju un vienotus kanālus informācijas, kuru kredītiestādes sniedz valstij, iesniegšanai, tādejādi mazinot resursu un atšķirīgas informācijas ieguves nepieciešamību. Norādāms, ka Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10. panta astotajā daļā noteiktais princips, ka valsts nepieprasa no privātpersonas informāciju, kura nepieciešama pārvaldes lēmuma pieņemšanai, kas regulē publiski tiesiskās attiecības ar privātpersonu, un, kas jau ir citas institūcijas rīcībā, bet gan to iegūst pati, nostiprināms arī NILLTPF novēršanas jomā. Tāpat pārtraucama prakse veidot arvien jaunus informācijas iesniegšanas kanālus, paredzot obligātu prasību katru reizi, kad tiek noteikts jauns informācijas sniegšanas pienākums, **vērtēt jau esošo kanālu izmantošanas iespējas un jaunus kanālus veidot tikai retos, pamatotos izņēmuma gadījumos.**

17. Atbildīgajiem uzraugiem (Datu valsts inspekcijai, Komisijai un citām Likumā noteiktajām uzraudzības un kontroles institūcijām) **vienoties un adekvāti skaidrot NILLTPF novēršanas un personu datu aizsardzības prasību vienlaicīgas, savstarpēji saskanīgas piemērošanas nosacījumus.** Komisijai un Datu valsts inspekcijai savstarpēji sadarbojoties jānodrošina, ka tirgus dalībniekiem ir saprotama abu jomu regulējošo normu savstarpēja piemērošana. Jārada un jāpublicē vadlīnijas, kas skaidri apraksta kā nodrošināt atbilstību vienlaicīgi abu regulējumu piemērošanai. Papildus jānodrošina arī nepieciešamās apmācības, tajā skaitā, ņemot vērā plānotos grozījumus Likumā, kas paredzēs Likuma subjektu pienākumu savus atbildīgos darbiniekus obligāti apmācīt personu datu aizsardzībā, kontekstā ar NILLTPF novēršanas prasībām. Šobrīd nav pieejami ne skaidrojumi, ne apmācības, kas kvalitatīvi, atbilstoši uzraugošo institūciju izpratnei, skaidrotu tieši Latvijā esošā regulējuma savstarpējo piemērošanu. Radot situāciju, kurā Likuma subjektiem nav saprotams, kā nodrošināt, lai, ievērojot vienas jomas prasības, netiek pārkāptas otrā noteiktās.

18. Regulāri, **iesaistītajām iestādēm sadarbojoties gadījumos, kuros kompetences pārklājas, veidot konsultatīva rakstura skaidrojumus (Advisories)** par stratēģiskām prioritātēm, aktuālajiem procesiem, tipoloģijām un citiem jautājumiem. Piemēram, pēc

Finanšu izlūkošanas dienesta veiktā Nacionālā risku novērtējuma pieņemšanas sagatavot skaidru redzējumu par to, kādi NILLTPF un korupcijas riski attiecībā uz Neatkarīgo Valstu Sadraudzības, Austrumāzijas valstīm, to investīcijām vai Latvijas uzņēmumu sadarbību ar šīm valstīm ir uzskatāmi par nepārvaldāmiem no valsts nacionālās drošības interešu perspektīvas, vai arī kuru pārvaldīšanā jāievieš kādi specifiski noteikumi.

19. Nodrošināt **atbilstošu un aktīvu ieviesto Sadarbības koordinācijas grupas mehānismu darbību, faktisku izmantošanu un kultūru no valsts institūciju un tiesībsardzības institūciju puses**. Mehānismi ir jau nostiprināti normatīvajos aktos, kamēr citās valstīs par tiem vēl tikai diskutē kā par progresīvākajiem un labākajiem instrumentiem. Vienlaikus atbildīgās institūcijas tos neizmanto pietiekami efektīvi un produktīvi, iedarbina reti. Tiesībsardzības institūcijas, Valsts ieņēmumu dienests nelabprāt iesaista privāto sektoru konkrētu lietu risināšanā, kaut gan tieši šāds mehānisms ir jau starptautiski atzīts, kā pats efektīvākais veids finanšu noziegumu apkarošanā pēc būtības⁸. Asociācija ierosina aicināt atbildīgo institūciju vadītājus aktīvāk skaidrot minēto mehānismu priekšrocības procesos iesaistītajiem, skaidrot to piemērošanas tiesiskumu un atbilstību sasniedzamajiem mērķiem NILLTPF novēršanā.

20. **Iespējami ātrāk jāapstiprina virzītie grozījumi Likumā**, ieviešot kopīgo klientu izpētes rīku regulējumu un atceļot prasību aizdomīgu darījumu ziņojumus noteiktos gadījumos vienlaikus iesniegt kā Finanšu izlūkošanas dienestam, tā Valsts ieņēmumu dienestam. **Kopīgo klientu izpētes rīku ieviešana** ievērojami uzlabos informācijas par klientiem pieejamību, paātrinot un vienkāršojot Likuma subjektu pakalpojumu saņemšanu un neapgrūtinot klientus ar papildu informācijas pieprasījumiem, savukārt, dubultās ziņošanas atcelšana mazinās administratīvo slogu Likuma subjektu pusē, ļaujot resursus veltīt procesiem, kuriem pēc būtības ir nozīme NILLTPF novēršanas stiprināšanā.

Asociācija pateicas visām iesaistītajām institūcijām par jau iesāktajiem pasākumiem, lai veicinātu pieejamību finanšu pakalpojumiem, vienlaicīgi mazinot to neatbilstošu izmantošanu NILLTPF, un pauz gatavību sniegt visu nepieciešamo atbalstu no savas puses.

Ar cieņu

valdes priekšsēdētāja

Sanita Bajāre

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR
DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

Laima Letiņa, laima.letina@financelatvia.eu

⁸ <https://www.wolfsberg-principles.com/sites/default/files/wb/Wolfsberg%20Effective%20Finacial%20Crimes%20Programme%20-%20August2020%20%28FFP%29.pdf>

Valsts prezidenta kancelejai

Ministru prezidenta birojam

Aizsardzības, iekšlietu un korupcijas novēršanas komisijai

Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijai

Finanšu ministrijai

Iekšlietu ministrijai

Tieslietu ministrijai

Ekonomikas ministrijai

Latvijas Bankai

Finanšu un kapitāla tirgus komisijai

Finanšu izlūkošanas dienestam

Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam

Valsts policijai

Valsts ieņēmumu dienestam

paziņošanai e-adresē

Informācijai:

Latvijas Darba devēju konfederācijai
lddk@lddk.lv

Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamerai
info@chamber.lv